

Toespraak van de heer Jan HOET,
lid van de commissie ‘Kunst in de Senaat’,
ter gelegenheid van de inhuldiging van de borstbeelden van
HH. MM. koning Albert II en koningin Paola

Halfrond van de Senaat, dinsdag 16 juli 2013

Sire,
Mevrouw,
Mevrouw de Voorzitster van de Senaat,
Mijnheer de Voorzitter van de Kamer,
Dames en heren Vice-Eersteministers,
Geachte Senatoren
Geachte Volksvertegenwoordigers,
Dames en heren,

Het portret in de kunst veronderstelt zeer verschillende benaderingen al naargelang de menselijke natuur en gerelateerd aan de maatschappelijke veranderingen, de tijdscontext en de eigengereidheid van de kunstenaar en zijn persoonlijke visie op zijn tijd.

On doit voir le portrait comme une œuvre d’un artiste qui fait partie d’une société où il réalise les désirs d’une clientèle en suivant les modes et les courants artistiques. La renommée de l’artiste dépend de sa capacité à répondre aux exigences des commanditaires, lesquels il doit convaincre et faire accepter son style à lui.

De vroegste portretten dateren van de Sumerische beschaving en van het Oude Egypte.

Ces statues étaient très personnalisées. Elles étaient déjà de vrais portraits. Elles avaient pour fonction de maintenir, dans un lieu de prières, un lien entre le monde terrestre et le monde divin et l’on voulait à l’aide de ces portraits, garantir la protection des dieux et la reconnaissance de ses contemporains.

De Romeinen doen afstand van dat geïdealiseerde beeld en de verbinding met de goden. Zij maken zeer realistische, gedetailleerde portretten van keizers, patriarchen en gewone burgers die zowel psychologisch als individueel het gelaat van de afgebeelde uitdrukken.

Ils conservaient les masques mortuaires en cire de leurs ancêtres et les honoraient avec une sculpture qui avait un caractère austère et qui déterminait les ancêtres comme des héros et des personnalités fières. Elles ne montraient jamais l'âge du portraituré.

Le 1er portrait individuel depuis l'antiquité est celui du roi Jean II le Bon.

Het gelaat is in profiel getraceerd, met veel zorg voor de fysieke karakteristieken en een verlangen naar expressiviteit. Daarna ontstaan vanaf de 15e eeuw de portretten van Jan Van Eyck, in driekwart met nog een veel sterkere nadruk op objectieve waarneming en op de individualiteit, zoals zijn portret van kardinaal Albergatie ons op treffende wijze aantoon. Hij kadert de meeste van zijn donorportretten binnen zijn religieuze opdrachten, zoals o.m. kardinaal Rolin die geknield voor de madonna poseert. We zagen dat al tijdens "l'époque des cathédrales" waar de portretkunst zich gaat inschrijven in een spirituele benadering van de werkelijkheid en bestemd is door een hoofse hofhouding en door een nieuwe iconografie van joodse en christelijke traditie.

L'artiste de cette époque réagissait aux nouvelles aspirations à une beauté sensuelle et à une clarté des formes. Ce n'est qu'à partir de Jan Van Eyck que le portrait connaît de plus en plus son indépendance et son autonomie. Après Jan Van Eyck nous constatons que le fond neutre qui libère le portrait de son caractère religieux, se voit remplacé par un paysage où les personnages sont situés dans l'espace. Chez les Italiens Florentins et chez les Flamands ils sont situés dans les intérieurs qui nous plongent dans l'intimité des personnages.

In de 16e eeuw houdt het portret op anoniem te zijn. Sommige kunstenaars zoals Velasquez zien het portret als een middel om geld te verdienen.

Tandis que d'autres en font une spécialité comme Hans Holbein, Antonio Moro, Pourbus.

In de 17e eeuw wordt het portret meer en meer gevraagd door kooplui en door de burgerij en gezien als een middel om zich te vereeuwigen, maar steeds met de tekens en de symbolen van de adel. Ook het zelfportret doet vanaf nu zijn intrede en manifesteert daarmee het ego van de kunstenaar. In de 18e eeuw is er dan weer veel aandacht voor het officiële portret zoals dat van Louis XIV door Hyacinthe Rigaud. Het zijn nu de machtigen der aarde die zich laten portretteren en natuurlijk te paard zoals we dat in de Romeinse beeldhouwkunst hebben gekend.

Même là où l'on parle de portrait, c'est quand même toujours l'idéalisation qui l'emporte.

Er blijft een ambiguïteit heersen; de kunstenaar navigeert tussen het idealiseren en het personaliseren.

On doit attendre le romantisme où Géricault découvre les malades mentaux dont il fait quelques portraits qui sont d'une profonde expressivité, et plus tard les impressionnistes qui réactualisent le portrait en tant que genre en ne cherchant toutefois pas à être ressemblant. Ils préfèrent accentuer la lumière et l'espace. Quand Degas peint le portrait de M. Lepic, traversant la Place de la Concorde, il peint surtout l'espace.

Ook individualiteit zal zich later nog frequenter manifesteren. Met de moderne kunst en het ontstaan van de avant-garde, krijgen we een zoektocht te zien van de kunstenaar naar identiteit, individualiteit en zijn gevecht tegen de tijd en zijn positie ten aanzien van de dood. Hij wil in z'n werk getuigen van de actualiteit binnen de fenomenen van ons bestaan. Op deze wijze tracht hij altijd het genre van het portret te heractualiseren.

L'artiste ne cherche pas en premier lieu la ressemblance, pourvu que le portrait soit flatteur.

Wilfried Pas l'a réussi avec les portraits du Roi Albert II et de la Reine à travers toutes les contradictions entre la fureur, le combat avec la matière et la tendresse qu'il a pu mettre par rapport à la ressemblance. C'est une œuvre que j'admire énormément. J'ai pu être témoin du processus dont il a eu besoin pour se manifester dans son portrait comme un individu, un artiste autonome, mais qui en même temps a eu la faculté de rentrer dans l'esprit du Roi et de la Reine.

Men kan perfect de bourgondische trekken van de Koning en de gratie van de Koningin onderscheiden.

Ik dank u voor uw aandacht.